

Checklista
För **DIN**
ELSÄKERHET

Har du elsäkert hemma?

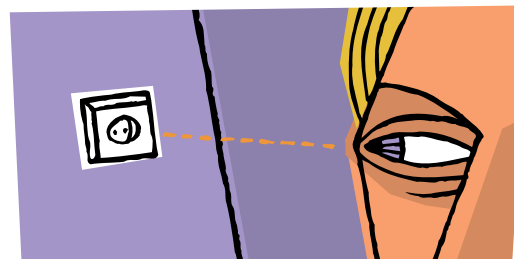
Olyckor med el i hemmet är dessbättre relativt ovanliga i Sverige. Ändå förekommer det att människor skadas eller att det uppstår bränder på grund av att sladdar, stickkontakter (stickproppar) eller apparater blivit skadade eller strömförande.

De flesta av dessa olyckor kan undvikas om vi alla då och då ser över elinstallationen och elapparaterna i våra hem. En fullständig kontroll av elinstallationer och apparater kan endast göras av en elinstallatör eller annan fackman, men med hjälp av checklisten i den här foldern kan du själv få en god uppfattning om vad som kan behöva göras för att din bostad ska bli säkrare.

Om du vid genomgången finner att något inte är som det borde vara, eller om du fortfarande är osäker på något som har med elsäkerheten att göra, bör du kontakta en

fackman för en noggrann kontroll. Se det som en billig försäkring för en elsäker tillvaro hemma för dig och din familj!

Ta inga onödiga risker när du går igenom checklisten! Stäng av strömmen innan du gör något ingrepp i en elapparat eller en elinstallation. Är du det minsta osäker – anlita en fackman!

Gå på elsäkerhetspromenad i din bostad

Proppar (säkringar) som är heta eller ofta löser ut, blinkande lampor eller störningar på teven kan vara tecken på att allt inte står rätt till med din elinstallation eller de anslutna apparaterna.

Speciellt om du bor i ett äldre hus, eller en äldre lägenhet, bör du då och då se över den elektriska installationen och dina elektriska apparater.

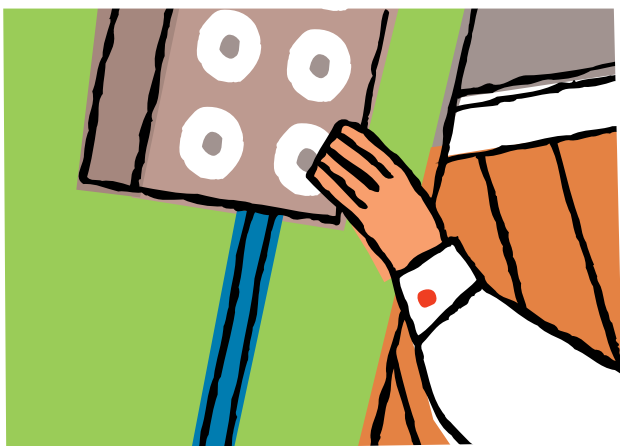
Gå igenom punkterna i checklisten och markera vad som är bra och vad som behöver åtgärdas. Sedan har du en god bild av hur elsäkert ditt hem är.

Du har ansvaret!

I din egen villa eller fritidshus är du själv ansvarig för att den fasta elinstallationen är säker. Detsamma gäller vanligtvis om du hyr ett hus under längre tid. Här kan dock avtalet mellan dig och husägaren förändra ansvarsfördelningen.

Bor du i hyresrätt eller bostadsrätt måste du också se till att installationen är fri från synligt slitage och skador. Är den inte det ska du kontakta din värd eller förening, som ansvarar för att felen åtgärdas.

Oavsett hur du bor, är det alltid du själv som ansvarar för att de anslutna elapparaterna är i gott skick.

Elcentralen

Elcentralen, eller "proppskåpet", är bostadens elektriska hjärta. Härifrån löper alla elledningar ut i bostaden och här sitter proppar som löser ut om ledningarna blir överbelastade eller om det uppstår något elektriskt fel.

Är någon eller några av propparna heta (alltför varma att ta på)?

OK Åtgärdas

I så fall bör du minska det antal apparater som är anslutna över denna propp. Är proppen efter någon timme trots åtgärden fortfarande het, bör du rådfråga en elinstallatör.

Är propparna (eller automatsäkringarna) märkta så att du ser vilken del av bostaden respektive propp gäller för?

Bor du i hyreslägenhet är detta hyresvärdens ansvar. Om du bor i egen lägenhet eller villa, bör du (eller en elinstallatör) göra en lista över vilka proppar som leder vart.

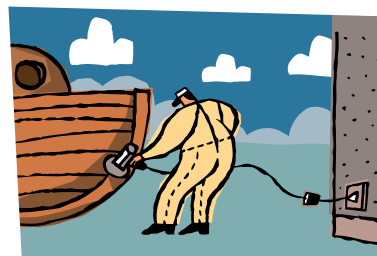
Är propparna ordentligt iskruvade?

Gå igenom alla proppar och se till att ingen sitter löst. Dåligt iskruvade proppar kan medföra överhettning, vilket i sin tur kan orsaka bränder.

Löser propparna (eller automatsäkringarna) ofta ut?

OK Åtgärdas

Det är ett tecken på antingen överbelastning eller att det finns något fel i installationen eller i någon ansluten apparat. Har du många värmealstrande apparater anslutna, till exempel spis, tvättmaskin eller strykjärn, kan det vara orsaken till överbelastningen. Prova med att fördela apparaterna på uttag med olika proppar eller använd inte alla apparater samtidigt. Hjälper inte detta bör du kontrollera om någon ansluten apparat eller dess sladd är skadad. Hittar du inte något fel bör du kontakta en fackman.

Jordfelsbrytaren

Jordfelsbrytaren bryter strömmen om ett fel uppstår, och hindrar därigenom farliga elstötar samtidigt som den minskar risken för bränder. I många (framförallt nyare) bostäder finns en fast installerad jordfelsbrytare vid elcentralen. Det förekommer även fast installerade jordfelsbrytare som skyddar enstaka uttag (t ex i badrum).

Om din bostad har en gammal elinstallation eller om du har små barn kan det finnas skäl att låta installera en jordfelsbrytare som extra skydd. Om du arbetar med elverktyg utomhus, och ditt hus saknar fast installerad jordfelsbrytare, kan en lös jordfelsbrytare som ansluts mellan vägguttaget och den elektriska utrustningen bli en billig livförsäkring!

På alla jordfelsbrytare finns en provknapp som används för att kontrollera funktionen.

Här är två viktiga frågor till dig som har jordfelsbrytare:

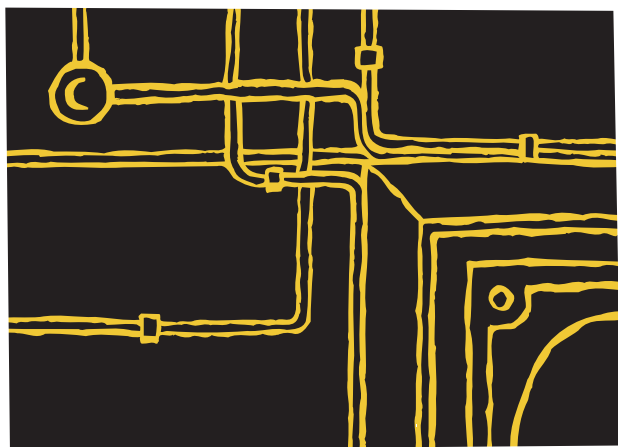
Slår jordfelsbrytaren ifrån när du trycker på provknappen?

OK Åtgärdas

Om den inte slår ifrån, kontakta en elinstallatör för åtgärd. Om den felaktiga jordfelsbrytaren är portabel – kassera den. (Men kom ihåg att köpa en ny!)

Slår jordfelsbrytaren ifrån omedelbart efter återställning, utan att du vet orsaken?

Skruva ur alla proppar (eller slå ifrån alla automatsäkringar). Skruva sedan i propp för propp. Om jordfelsbrytaren löser ut när du skruvat i en propp, finns felet troligen i den del av elinstallationen som skyddas av just den proppen. Skruva ur proppen igen. Därefter kan du skruva i de övriga propparna. Om du inte kan hitta felet, kalla på en elinstallatör.

Fasta, synliga ledningar

Fasta, synliga ledningar är elledningar som är fästa utanpå golvsocklar, innertak, inner- och ytterväggar. Isoleringen på elledningar åldras med tiden och kan spricka sönder. Fasta, synliga elledningar kan även vara utsatta för yttre nötning.

Finns det synliga skador eller missfärgningar på ledningarnas isolering?

OK Åtgärdas

Elledningarna kan i så fall vara farliga eller gamla och därför i behov av utbyte. Rådgör med en elinstallatör.

Är ledningarna placerade så att de utsätts för nötning eller annan yttre påverkan?

I så fall bör de kontrolleras ofta eller placeras annorlunda. Rådgör med en elinstallatör.

Sladdar och apparater

Mängden av elektriska apparater och bristen på eluttag leder ofta till "sladdhävror" som ger ett stökigt intryck och är ett vanligt irritationsmoment vid städning. Ofta försöker vi dölja dessa sladdar på mer eller mindre fiffiga sätt. Här gäller det att se upp!

Är alla sladdar hela, med yttre isolering intakt ända in i apparaten, stickkontakten eller skarvuttaget?

OK Åtgärdas

Byt ut trasiga sladdar eller sladdar med ofullständig isolering.

Finns det apparater med trasiga höljen?

Reparera eller kassera de trasiga apparaterna.

Ligger någon sladd i kläm?

Se till så att inga sladdar har hamnat under till exempel en bokhylla eller i en dörröppning. Klämda sladdar är en säkerhetsrisk.

Kommer någon sladd i kontakt med en het yta?

Hög värme kan skada sladdarnas isolering. Se därför till att inga lösa sladdar kommer i kontakt med till exempel elektriska värmeelement, varma glödlampor, spisar, ugnar eller varmvattenledningar.

OK Åtgärdas

Ligger ledningar ihoprullade som "fågelbon"?

Den värme som avges från enstaka elledningar är normalt inget problem. Men i större knippen av strömförande sladdar kan värmen bli riskabelt hög. Undvik därför sladdhärvor och om du använder sladdvinda – se till att hela ledningen är utdragen.

Eluttag

Av säkerhetsskäl ska alla uttag utomhus, i kök, dusch- och badrum samt källare vara jordade (i mycket gamla kök kan det dock finnas enbart ojordade uttag). I samma rum får inte både jordade och ojordade uttag förekomma. Matplats kan ibland betraktas som ett separat rum, om det är väl avskilt från köket till exempel med en bardisk.

Brist på uttag medför ökad användning av skarvsladdar och grenuttag som i sig kan utgöra ett problem.

Är alla uttag utomhus, i kök, dusch- och badrum samt källare jordade?

Om inte, rådgör med en elinstallatör om lämpliga åtgärder.

OK Åtgärdas

Finns det både jordade och ojordade uttag i något rum?

Om det gör det bör du anlita en elinstallatör för att åtgärda felet.

Är eluttag i badrummet skyddade av jordfelsbrytare?

230 V vägguttag i bad- och duschrum ska en-

ligt lag vara skyddade av en fast installerad jordfelsbrytare. Du känner igen den på kontrollknappen samt till- och frånknappen. Har du 230 V uttag i våtrum, men ingen jordfelsbrytare – kontakta genast en elinstallatör! (110 V uttag för rakapparat behöver inte skyddas av jordfelsbrytare.)

Har du färre än tre uttagsställen per rum?

Har du bara ett eller två uttagsställen i normalstora rum hemma, lever din bostad inte upp till modern elstandard. Använder du många belysningsarmaturer och andra elektriska apparater, kan det vara en god idé att låta en elinstallatör installera ytterligare uttag.

OK Åtgärdas

Glappar anslutna stickkontakter?

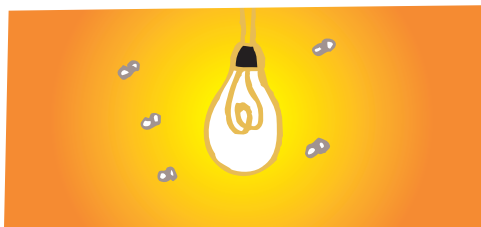
I så fall kan det bero på att stickkontaktarna eller vägguttagen är trasiga. Om du säkert vet hur man gör, byt den trasiga materielen. Anlita en fackman om du är det minsta tveksam om hur man går tillväga.

Finns det sprickor eller missfärgningar på eluttagens kåpor?

Om du säkert vet hur man gör, byt uttaget. (Kom ihåg att först stänga av strömmen!) Anlita en fackman om du är det minsta tveksam om hur man går tillväga.

Glödlampor

Glödlampor, framförallt halogenlampor och toppförspeglade lampor, blir ordentligt varma när de används. Värmen kan bli en brandfara om lamporna kommer i närheten av, eller i direkt beröring med, brännbart material.

Har du heta glödlampor i närheten av brännbara textilier?

OK Åtgärdas

Se till att inte gardiner hänger för eller kommer i kontakt med lampor, och att sänglampor inte är monterade så lågt eller ostadigt att de kan komma i kontakt med eller falla ner bland sängkläderna.

Har du lampor som blinkar, eller som på annat sätt fungerar onormalt?

Orsaken kan vara "glappkontakt" i armaturen, vilket kan orsaka överhettning och brandfara. Åtgärda felet.

Använder du glödlampor med högre effekt än armaturens maxvärde?

Följden kan bli överhettning och brandfara. Byt till lampa som stämmer med tillverkarens anvisning på armaturen. Det är speciellt viktigt när det gäller användningen av toppförspeglade lampor och halogenlampor.

Elektriska radiatorer

Många villor och fritidshus värms med direktverkande el. Om luftcirkulationen runt radiatorerna hindras kan temperaturen i radiatorn stiga och därmed utgöra en brandfara.

Är dina elradiatorer placerade så att de har god ventilation?

OK Åtgärdas

Se till att luftväxlingen runt samtliga radiatorer är god. Ställ inte möbler direkt emot elradiatorn. Häng aldrig textilier direkt på radiatorn.

Hur gick det?

Om du har gått igenom hela checklisten har du fått en god bild av elsäkerheten i ditt hem.

En del brister kanske du har kunnat åtgärda samtidigt som du gjorde kontrollen. Men om du har en del "åtgärdas"-punkter kvar, se till att de verkligen åtgärdas medan du har genomgången i färskt minne! Glömska och bekvämlighet är nämligen två av elsäkerhetens svåraste fiender.

Spara gärna checklisten vid elcentralen och upprepa genomgången med jämna mellanrum. Då ökar sannolikheten för att ditt hem ska vara elsäkert även i framtiden!

Har du frågor om elsäkerhet kan du vända dig till:

- **Elinstallatörer och elbutiker på orten**
- **Konsumentvägledarna på orten**
- **Din nätägare**
(telefonnumret hittar du på räkningen från nätägaren)
- **Elektriska Installatörsorganisationen EIO**
Box 17537, 118 91 Stockholm, Tel 08-762 75 00
- **Sveriges Elleverantörer, region väst**
Gamla Kungsvägen 54, 541 32 Skövde,
Tel 0500-48 02 30
- **Sveriges Elleverantörer**
101 53 Stockholm, Tel 08-677 25 40

Elsäkerhetsverket har det övergripande ansvaret för elsäkerhet och elektromagnetisk kompatibilitet, EMC, i Sverige. Via föreskrifter, tillsyn av elanläggningar och marknadskontroll av elektriska produkter arbetar vi för att förhindra att människor och egendom skadas av el samt för att skapa en god, elektromagnetiskt störningsfri miljö.

Om du vill veta mer om elsäkerhet i hemmet, beställ broschyrerna "Så får du elsäkert hemma" och "Det här får du göra själv" från Elsäkerhetsverket via telefon, telefax, e-post eller internet (se nedan).

Vetskap om hur elolyckor uppstår ger kunskap om hur de kan förebyggas. Meddela därför alltid elolyckor som lett till personskada eller läkarbesök till Elsäkerhetsverket!

ELSÄKERHETSVERKET

Box 1371, 111 93 Stockholm.

Telefon 08-519 112 00. Telefax 08-519 112 01.

E-post elsak@elsak.se Internet www.elsak.se